

X. Źródła finansowania Programu ochrony środowiska

Realizacja większości zadań ujętych w Programie wymaga nakładów finansowych. Orientacyjne koszty ich wykonania przedstawione zostały w Tabeli 11, dotyczącej harmonogramu zadań. Źródła finansowania można podzielić na dwie grupy: środki własne i środki zewnętrzne. Środki zewnętrzne dzielą się na środki krajowe i środki zagraniczne. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2010 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w Polsce wyniosły 10926,21 mln złotych. W województwie wielkopolskim na środki służące ochronie środowiska wydano 863739,3 tys. zł, a na służące gospodarce wodnej 224206, 5 tys. zł. W tabeli zamieszczonej poniżej przedstawiono jak kształtowały się dla tego okresu nakłady w powiecie poznańskim:

Tabela 13: Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska

Powiat Poznański	Nakłady służące ochronie środowiska w tys. zł			
	2010 r.			
	ogółem	gospodarce ściekowej i ochronie wód	ochronie powietrza atmosferycznego i klimatu	gospodarce odpadami, ochronie i przywróceniu wartości użytkowej gleb oraz wód podziemnych i powierzchniowych
	75732,7	69195,2	1369,4	3629,4

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS za rok 2010

Tabela 14: Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej

Powiat Poznański	Nakłady służące gospodarce wodnej w tys. zł	
	2010 r.	
	ogółem	w tym ujęciom wody i doprowadzeniu wody
	32984,2	13979,6

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS za rok 2010

Głównymi źródłami finansowania Programu będą m. in.:

- budżet własny Powiatu Poznańskiego,
- budżet Województwa Wielkopolskiego,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- banki,
- fundusze Unii Europejskiej.

W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2010 roku zmian do ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 ze zm.), likwidacji uległ **Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**. Środki Funduszu stały się dochodami **budżetu powiatu**. W uchwalonym przez Radę Powiatu budżecie powiatu na 2012 r. znalazły się dochody i wydatki związane z ochroną środowiska. Dochody wyniosły w budżecie 1 662 000 zł, a wydatki 1 700 000 zł, przeznaczono głównie na:

- wydatki związane z inwestycjami „proekologicznymi” w obiektach należących do Powiatu,
- gospodarkę ściekową i ochronę wód,
- gospodarkę odpadami,
- ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- gospodarkę leśną i nadzór nad gospodarką leśną.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspólnie z wojewódzkimi funduszami jest jednym z najważniejszych źródeł wspierania inicjatyw związanych z ochroną środowiska. Podstawą działania Narodowego Funduszu jest ustawa Prawo ochrony środowiska, która w art. 400 określa Fundusz jako państwową osobę prawną w rozumieniu ustawy o finansach publicznych. Narodowy Fundusz pomaga skutecznie i sprawnie wykorzystywać środki z Unii Europejskiej przeznaczone na rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska na terenie naszego kraju. Polska została zobowiązana do osiągnięcia określonych efektów ekologicznych wynikających ze zobowiązań międzynarodowych i w związku z tym działania związane z ochroną środowiska, które uzyskały lub uzyskają wsparcie finansowe z Unii Europejskiej oraz dofinansowanie tych przedsięwzięć ze środków Narodowego Funduszu przybliżają nas do osiągnięcia tych efektów.

Źródłem wpływów NFOŚiGW są opłaty za korzystanie ze środowiska i administracyjne kary pieniężne. Główną formą dofinansowania działań są pożyczki. Pożyczki i dotacje, a także inne formy dofinansowania, stosowane przez Narodowy Fundusz, przeznaczone są na dofinansowanie inwestycji o znaczeniu ogólnokrajowym i ponadregionalnym w zakresie ochrony wód, powietrza i ziemi, ochrony przyrody i leśnictwa, zadań z dziedziny geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom środowiska, edukacji ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci, a także prac naukowo-badawczych. W ostatnich latach szczególny nacisk kładzie się także na inwestycje związane z wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu (WFOŚiGW) – tworzy sprawnie funkcjonujący system dofinansowywania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska. Fundusz tworzy listę priorytetowych zadań, określając zasady i kryteria ich właściwego doboru. Wspiera inwestycje regionalne, które wpisują się w ramy zasad zrównoważonego rozwoju. Przychodem Funduszu są wpływy z opłat za korzystanie ze środowiska oraz z administracyjnych kar pieniężnych. Proponowana pomoc realizowana jest poprzez pożyczki, dotacje, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych. Fundusz przekazuje także środki dla państwowych jednostek budżetowych. Aktualnie głównymi kierunkami finansowania są m.in.:

- inwestycje dotyczące ochrony wód,
- działania podejmowane w celu ochrony zasobów wodnych regionu,
- działania związane z racjonalizacją zużycia wody,
- ochrona przeciwpowodziowa,
- przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami komunalnymi i problemowymi,
- działania na rzecz ochrony powietrza,
- rozwój jednostek i instytucji prowadzących monitoring środowiska i inne badania oraz pomiary środowiskowe,

- inwestycje związane z wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii,
- działania związane z zapobieganiem i likwidacją skutków poważnych awarii i zapobiegania szkodom w środowisku,
- działania na rzecz zwiększania lesistości kraju.

W roku 2012 na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska WFOŚiGW planuje przeznaczyć 226 500 000,00 zł w formie pożyczek umarzalnych i zwrotnych w całości oraz 20 000 000,00 zł w formie dotacji.

Banki – Instytucje bankowe w współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej proponują w swojej ofercie kredytowej pożyczki preferencyjne przeznaczone na działalność związaną z ochroną środowiska. Kredyty pochodzą ze środków własnych banków, a fundusze udzielają dopłat do wysokości oprocentowania. Jednym z wiodących banków w tym zakresie jest Bank Ochrony Środowiska (BOŚ). W dostępnej na stronie internetowej misji ww. instytucji, ochronę środowiska wymieniono jako jeden z kanonów wartości korporacyjnych banku. BOŚ oferuje preferencyjne kredyty na działania związane z ochroną środowiska, które jednocześnie wpływają na rozwój biznesu i gospodarki. W ciągu 21 lat funkcjonowania Banku na realizację projektów ekologicznych przeznaczono środki o wartości ponad 10 mld zł.

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych – funkcjonował do 2010 r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Fundusz tworzyły środki pochodzące z należności i opłat rocznych, jakie wnosili inwestorzy z tytułu wyłączenia z produkcji najbardziej urodzajnych gleb. Po zmianie przepisów środki te trafiają do budżetu województwa. Z funduszy tych finansowane są zadania związane z ochroną, rekultywacją i poprawą jakości gruntów rolnych, a w szczególności:

- 1) rekultywacja na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartości użytkowe wskutek działalności nieustalonych osób,
- 2) przeciwdziałanie erozji gleb na gruntach rolnych,
- 3) budowa i renowacja zbiorników wodnych służących małej retencji,
- 4) budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- 5) wykonywanie badań pól rolnych uzyskiwanych w strefach ochronnych, o których

mowa w art. 16 ustawy, oraz niezbędnych dokumentacji i ekspertyz z zakresu ochrony gruntów rolnych.

Środki z funduszy europejskich - programy Operacyjne stworzone zostały, aby obsługiwać poszczególne fundusze unijne. Treść programów podzielona jest na części - priorytety, w których określono cele dotacji w poszczególnych zakresach, a dalej na działania i poddziały, w których opisane są szczegółowo rodzaje projektów podlegających dofinansowaniu. Stanowią podstawowe narzędzia do osiągnięcia założonych celów przy wykorzystaniu środków Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej.

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko - decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r.

Komisja Europejska zatwierdziła Program Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013.

Głównym celem programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej. Rozwój ten związany jest z ochroną i poprawą stanu środowiska, zdrowia, zachowaniem tożsamości kulturowej i spójnością terytorialną. Wielkość środków finansowych przeznaczonych na realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wynosi 37,7 mld euro, z czego wkład unijny to 28,3 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,4 mld euro. Na sektor związany ze środowiskiem przeznaczono 5,1 mld euro. Jedną z instytucji odpowiedzialnych za realizację tego programu jest Ministerstwo Środowiska. W ramach tego programu realizowanych jest 15 priorytetów, m. in.: gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi, zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych, transport przyjazny środowisku, przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska.

2. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka - jest to program przede wszystkim

dla przedsiębiorców, którzy chcą poprzez swój rozwój wdrażać innowacyjne projekty, związane z nowoczesnymi technologiami i najlepszymi dostępnymi technikami, inwestycjami o dużym znaczeniu dla gospodarki lub wdrażaniem i stosowaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Cel tego programu to wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności i przez to rozwój polskiej gospodarki. Na program

przewidziano ponad 10 mln euro, a jego beneficjentami są przede wszystkim przedsiębiorcy, jednostki naukowo-badawcze oraz instytucje z otoczenia biznesu. Program wspiera innowacyjność na szczeblu krajowym i międzynarodowym, a także stawia na zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym.

- 3. Program Operacyjny Kapitał Ludzki** – Program ten dąży do rozwoju zasobów ludzkich. Skierowany jest na aspekty zatrudnienia, rozwój pracowników, ich edukację, integrację społeczną, a także zagadnienia związane z budową sprawnej i skutecznej administracji publicznej wszystkich szczebli i wdrażanie zasady dobrego rządzenia. Do wzrostu zatrudnienia i rozwoju spójności społecznej program dąży poprzez realizację sześciu celów strategicznych. Kwota jaką przewidziano do wykorzystania w tym programie to ponad 11 mln euro.
- 4. Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)** – Fundusz ten pozwala na zwiększenie konkurencyjności sektora rolnego i leśnego. Wynika z Wspólnej Polityki Rolnej UE, i jest ukierunkowany na wsparcie regionów krajów członkowskich o strukturze typowo rolniczej. W ramach tego programu realizowane są szkolenia, doradztwo, modernizacja gospodarstw, tworzenie i wsparcie grup producentów, pomoc w dopełnianiu norm unijnych. Udzielane zostają także dotacje na zalesienia i turystykę.
- 5. Europejski Fundusz Rybacki (EFR)** – ma za zadanie dostosowanie floty rybackiej krajów Unii do obowiązujących uwarunkowań i rozwój sektora rybołówstwa. Działania podejmowane w jego ramach skierowane są na akwakulturę, rybołówstwo śródlądowe oraz przetwarzanie i obrót produktami tych działów gospodarki, a także ochronę i rozwój flory i fauny, kampanie promocyjne czy turystykę.
- 6. Fundusz Spójności (FSp)** – Fundusz wpisuje się w ramy polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Pomoc z Funduszu Spójności ma zasięg krajowy, a nie regionalny jak w przypadku funduszy strukturalnych. Podstawowym celem funduszu jest umacnianie spójności społecznej i gospodarczej Unii poprzez finansowanie dużych projektów, tworzących spójną całość w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej. W zakresie środowiska kładzie nacisk na poprawę jakości wód, w tym wód do spożycia, gospodarkę odpadami i ściekami oraz ochronę powietrza. Beneficjentami środków tego funduszu są przede wszystkim: jednostki samorządu

terytorialnego, komunalne spółki prawa handlowego, PKP, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Ministerstwo Infrastruktury, NFOŚiGW.

- 7. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)** – jedną z dziedzin, na której koncentruje się ten fundusz jest ochrona i poprawa stanu środowiska. W tym zakresie program skierowany jest na: ochronę wód, gospodarkę odpadami, ochronę powietrza, zjawisko pustynnienia, rewitalizację, rekultywację, zmiany klimatu, obszary NATURA 2000, ochronę dziedzictwa przyrodniczego, promocję odnawialnych źródeł energii, transport ekologiczny. EFRR ma przyczyniać się do rozwoju spójności gospodarczej i społecznej i zmniejszać różnice pomiędzy regionami.

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MFEOG) oraz Norweski Mechanizm Finansowy (NMF) – środki finansowe w tych programach pochodzą z trzech krajów Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, tj. Norwegii, Liechtensteinu i Islandii. Opisane mechanizmy finansowe są formą integracji europejskiej. Obecnie prowadzona jest druga edycja udzielania pomocy finansowej, w której Polska otrzyma pulę środków w wysokości 578 mln euro. Wśród obszarów programowych znajdują się obszary związane z ochroną środowiska, w MFEOG: różnorodność biologiczna i działania na rzecz ekosystemów, monitoring środowiska, efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii oraz w NMF technologie wychwytywania i składowania CO₂.